

آزادی اقتصادی در ایران از آخراول شد

تکانه‌های یک متغیر شوک آفرین

ایمان ربیعی

رتبه ایران در شاخص آزادی اقتصادی ۱۶۷ است. رتبه‌ای که نشان می‌دهد وضعیت آزادی اقتصادی در ایران نسبت به سال قبل دو پله بدتر شده و ایران بدترین وضعیت را در میان کشورهای منطقه دارد.

این اولین باری نیست که ایران جزو بدترین اقتصادهای جهان قرار می‌گیرد. در سالیان متوالی ایران همواره در زمره پنج اقتصاد بدست جهان قرار داشته است. بحران جدی جذب سرمایه‌گذاری در ایران، چه سرمایه‌گذاری خارجی و چه سرمایه‌گذاری داخلی واحاطه بالای دولت و بخش شبه‌دولتی بر اقتصاد ایران همگی عواملی هستند که

اقتصاد ایران را در این وضعیت قرار داده است. ۴۰ سال پیش وقتی ماشین دولتی‌سازی اقتصاد ایران به حرکت درآمد، نشانه‌هایی از بحران آشکار شد. همه صنایع بزرگ از بانک‌ها و بیمه‌ها گرفته تا خودروسازی و فولاد و مس و... دولتی شدند. کارخانه‌های متعددی در آن دوره مصادره شدند و در مدت زمانی نه‌چندان طولانی چرخ‌های تولید در این کارخانه‌ها از حرکت باز ایستادند. نهایت بسیاری از این کارخانه‌ها واحدهای تولیدی دیگر شانس برای بازگشت به عرصه تولید نیافتند.

این اما همه داستان نیست. تفسیر جدید از اصل ۴۳ قانون اساسی نیز نتوانست مشکلات اقتصاد ایران را برطرف کند. حالا از پس گذشت ۳۰ سال اجرای سیاست خصوصی‌سازی

میانگین منطقه‌ای و جهانی کمتر است. همچنین در این گزارش آمده که کشورهای جهان، کاهش اثر بخشی قضایی است. اقتصاد ایران از سال ۱۹۹۶، همواره از میانگین آزادی اقتصادی جهان پایین‌تر بوده و هرچند در دوره برجام روند صعودی آغاز شد، اما در نهایت در سال ۲۰۲۰ بار دیگر منفی شد و به نظر می‌رسد که این روند در سال جاری میلادی نیز ادامه خواهد داشت.

در میان کشورهای منطقه از نظر آزادی اقتصادی، عجیب‌ترین رتبه را کرجستان به دست آورده است. این کشور در منطقه اروپای شرقی پایه دست آوردن امتیاز ۷۷، دوازدهمین اقتصاد آزاد جهان بوده است. پس از آن امارات متحده عربی با حدود ۷۷ امتیاز در رده ۱۴ جهانی قرار گرفته و قطر و ارمنستان به ترتیب در جایگاه ۳۱ و ۳۲ ایستاده‌اند. در این آمار شرایط کشورهای عراق، یمن و سوریه بررسی نشده اما با این وجود تعداد زیادی از اقتصادهای بسته جهان متعلق به همین منطقه هستند بر اساس آمارها. افغانستان در رده ۱۴۶، پاکستان ۱۵۲، لبنان ۱۵۴ و تاجیکستان در رده ۱۶۷ قرار گرفته‌اند و پس از تمامی آنها، ایران در جای ۱۶۸ جهانی ایستاده است.

شاخص آزادی اقتصادی به چه معناست؟

شاخص آزادی اقتصادی، رابطه مثبت بین آزادی اقتصادی و تحقق انواع اهداف مثبت اجتماعی و اقتصادی را نشان می‌دهد. هرچه آزادی اقتصادی در کشوری بیشتر باشد آن کشور دارای جامعه‌ای سالم‌تر، سرانه ثروت بیشتر، توسعه انسانی بالاتر، وضعیت شاخص دموکراسی بهتر است و بهتر می‌تواند فقر را کنترل کند.

اما حالا گزارش بنیاد هریتج نشان می‌دهد که وضعیت آزادی اقتصادی در ایران سرکوب شده است. این رتبه‌بندی نشان می‌دهد که ایران در میان ۱۴ کشور منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی ایران نه تنها بهتر نشده که بدتر هم شده است.

چه عواملی وضعیت اقتصاد ایران را بدتر کرد؟

دو سال اخیر را می‌توان یکی از سخت‌ترین دوره‌های اقتصاد ایران دانست. در شرایطی ایران با همه‌گیری کرونا مواجه شد که شدیدترین تحریم‌ها اقتصاد ایران را نشانه رفته بود.

بر این اساس نزدیک به دو و نیم میلیون نفر در دوره شیوع کرونا شغل خود را از دست دادند که همین اتفاق به گسترش شدید فقر در ایران منجر شد.

هر چند کرنا را می‌توان در بدتر شدن وضعیت اقتصادی ایران موثر دانست، اما پیش از شیوع کرنا نیز ایران از بدترین اقتصادهای جهان محسوب می‌شد. ایران همواره با اما و اگرهای بالایی در حوزه جذب سرمایه داخلی و خارجی روبرو بود و حتی اصلاح قانون سرمایه‌گذاری خارجی در ایران نیز نتوانست زمینه‌های تغییر شرایط را فراهم کند. پیش‌تر وقتی

در دوره فعالیت دولت اصلاحات، ایران از طریق عقد قراردادهای بیع متقابل در صد احیا و بازسازی صنعت نفت خود برآمد با منتقدان بسیار جدی سرمایه‌گذاری فعالیت شرکت‌های خارجی مواجه شد تا جایی که حتی برخی تریبون‌های نماز جمعه نیز انتقاد از سیاست سرمایه‌گذاری در صنعت نفت را در دستور کار قرار دادند. پس از برجام، در شرایطی که دولت ایران در تلاش بود اقداماتی را برای معرفی نسل جدید

قرار دادهای نفتی در دستور کار قرار دهد، مخالفان، عملی و علنی فعالیت‌های جدی را در دستور کار قرار دادند و در نهایت اتفاقی در صنعت نفت ایران رخ نداد. حالا دومین دارنده ذخایر نفت جهان، به واسطه تحریم از بازارهای جهانی نفت دور مانده و تحریم‌های نفتی حالا سه سالی است اقتصاد ایران را تحت تأثیر قرار داده است. همین تحریم‌ها به احاطه بیشتر دولت بر اقتصاد منجر شده است و در نتیجه دولت اهداف جبران بخشی از کاستی‌های ناشی از نبود درآمد نفت،

تحریم‌ها به احاطه بیشتر دولت بر اقتصاد منجر شده است و در نتیجه دولت با هدف جبران بخشی از کاستی‌های ناشی از نبود درآمد نفت، واردات برخی اقلام را ممنوع کرده و خود به توزیع کننده دلار و البته صادر کننده مجوز تخصیص دلار برای واردات تبدیل شده است.

واردات برخی اقلام را ممنوع کرده و خود به توزیع کننده دلار و البته صادر کننده مجوز تخصیص دلار برای واردات تبدیل شده است. این چنین است که عامل فشار خارجی یعنی تحریم، همسوی منتقدان داخلی آزادسازی فعالیت اقتصادی در ایران، دست به دست هم داده‌اند تا موقعیت ایران در حوزه آزادی اقتصادی حتی از کشورهای چون افغانستان و پاکستان نیز در منطقه بدتر باشد.

بسته بودن اقتصاد ایران در کنار تورم بالا و عدم شفافیت، موقعیت زندگی شهروندان را نیز بیش از پیش با بحران‌های آشکار اقتصادی مواجه کرده است. در چنین شرایطی به نظر می‌رسد احیای موقعیت اقتصادی ایران تنها وابسته به کاهش فشار اقتصادی خارجی نباشد.

در شرایط کنونی مذاکرات وین حول برجام در جریان است اما تجربه سال‌های اخیر نشان داده است در صورت عدم هم‌سویی در داخل ایران، فرصت‌های پیش آمده چندان نمی‌تواند به بهبود بنیادین وضعیت اقتصادی در ایران منجر شود. به نظر می‌رسد راهکار واقعی حل مشکلات ایران آغاز مذاکرات داخلی میان جریان‌های گوناگون فکری در حوزه سیاست و اقتصاد در کنار مذاکرات خارجی باشد. شاید در این مسیر بتوان به اتفاقی تأثیر گذار امید داشت.

توسعه ایرانی - سازمان برنامه و بودجه اعلام کرد: پس از ابلاغ قانون بودجه ۱۴۰۰ در تاریخ ۲۷ اسفند سال گذشته از مجلس به دولت، جدول بودجه ۱۴۰۰ نیز طی نامه‌ای از سوی رئیس مجلس در تاریخ ۲۵ فروردین ماه به رئیس جمهور ابلاغ شده است. در این اطلاعیه آمده است: هیات رئیسه مجلس جدول لایحه بودجه ۱۴۰۰ را در نامه‌ای از سوی معاونت تقنینی مجلس به معاون پارلمانی دولت ارائه داد. اما جناب آقای حسینی امیری پاسخ دادند که قانون بودجه باید بر مبنای نامه‌ای از سوی رئیس مجلس به رئیس جمهور ابلاغ شود و چنین هم شد. در نامه رئیس مجلس به رئیس جمهور تغییرات در جدول بودجه به دولت ابلاغ شده است. سازمان برنامه و بودجه کشور در جریان تغییرات نبوده و صرفاً به عنوان مجری قانون خود را ملزم به اجرای آن می‌داند. همواره ارتباط نمایندگان دولت و سازمان برنامه و بودجه تا پایان بررسی لایحه بودجه در صحن علنی است و بعد از آن این ارتباط قطع می‌شود. در جریان بررسی احکام، ارقام و جداول بودجه ۱۴۰۰ نیز همین گونه بوده است.

درخواست برای برقراری خط اعتباری بانک مرکزی در بازار سرمایه

ایلنا - عضو هیئت رئیسه مجلس بر تخصیص یک خط اعتباری از سوی دولت از محل بانک مرکزی برای بهبود وضعیت بازار بورس و سرمایه تأکید کرد. علیرضا سلیمی با اشاره به نامه چند ده فعال بازار سرمایه به سران قوا برای بهبود وضعیت بازار راهکاری خروج از این شرایط اظهار داشت: با توجه به شرایطی که بر بازار سرمایه حاکم شده ضرورت دارد که دولت برای بهبود وضعیت بازار بورس یک ریفرم اعتباری از محل بانک مرکزی تخصیص دهد. وی با بیان اینکه تخصیص اعتبار از محل بانک مرکزی مستلزم است. افزود: دولت برای تخصیص اعتبار جهت بهبود وضعیت بازار بورس لایحه بدهد و طبیعی است که مجلس هر گونه همکاری برای این موضوع را با دولت خواهد داشت. عضو هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی ادامه داد: ما پیگیر حقوق مردم در حوزه‌های مختلف هستیم و با جدیت پیگیر حقوق سهامداران خرد در بورس هستیم و خواهیم بود. چنانچه دولت برای تخصیص اعتبار به منظور بهبود وضعیت این بازار به مجلس لایحه ندهد ما خودمان در مجلس طرحی را برای رفع این مشکل تدوین خواهیم کرد.

بازگشت آگهی‌های فروش تور ترکیه به سایت‌ها

ایرنا - سه هفته بعد از اعلام سازمان هواپیمایی کشوری درباره ممنوعیت فروش تور ترکیه، آگهی‌های خوش آب و رنگ سفرهای بهاری به مقصد استانبول و آناتولیا به سایت‌های گردشگری و تور فروشی به مقصد شهرهای ترکیه ادامه دارد. ۱۷ فروردین امسال و مطابق مصوبه ستاد مبارزه با کرونا و دستور وزارت کشور، تورهای گردشگری به ترکیه لغو شد اما پروازها به این کشور ادامه پیدا کرد. لغو تورهای گردشگری به مقصد ترکیه تا یک هفته ادامه داشت تا جایی که کاهش تقاضای سفر روی قیمت بلیت این مسیر پروازی تأثیر گذاشت و پرواز تهران - استانبول از مبلغ ۶ میلیون تومان به ۲ میلیون تومان رساند. با این حال مصوبه ستاد مبارزه با کرونا برای لغو تورهای گردشگری به ترکیه فقط یک هفته اجرائی شد و وزیر سایه کمبود نظارت‌ها، دو هفته‌ای می‌شود که بازار تورهای گردشگری به ترکیه گرم شده است. اکنون آگهی تور بهاری ترکیه آن هم به قیمت‌های مناسب که از سفر کیش ارزان‌تر در می‌آید به فضای مجازی و سایت‌های تبلیغاتی بازگشته است و مسافران می‌توانند با هزینه ۴ میلیون تومان ۶ شب تور گردشگری به مقصد استانبول بگیرند. پیامک‌های تور گردشگری به آناتولیا و استانبول نیز به وفور روزانه روی گوشی خیلی از شهروندان دیده می‌شود.

برای ایجاد اختلال عمدی در شبکه اجتماعی کلاب‌هاوس، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی از این اپراتورها شکایت کرد. شکایت سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی نیز با موضوع اختلال عمدی اپراتورهای مذکور در سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی و با استناد به ماده ۲۳۷ قانون مجازات اسلامی به دادسرای عمومی و انقلاب تهران تسلیم شد. بر اساس ماده ۲۳۷ قانون مجازات اسلامی ایجاد هر گونه اختلال در ارتباطات کشور جرم تلقی می‌شود.

آغاز جریمه اپراتورهای متخلف؛ روزانه ۵۰ میلیارد تومان

تنظیم مقررات موظف است تا زمان رفع تخلف روزانه تا سقف ۵۰ میلیارد تومان، کارور (اپراتور) متخلف را جریمه کند و اپراتور با اعلام سازمان تنظیم مقررات باید مبالغ را به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز کند.

در صورتی که پس از یک هفته از اعلام سازمان تنظیم مقررات، اپراتورها نسبت به رفع محدودیت، اختلال یا انسداد اقدام نکنند، سازمان تنظیم مقررات مجاز است با رعایت وظایف و اختیارات مقرر در اساسنامه و دیگر قوانین و مقررات مربوطه، علاوه بر جریمه تعیین شده در بند ۲ این تصویب‌نامه، نسبت به تعلیق (لغوموقت) یا کاهش مدت اعتبار پروانه کارور حداکثر به مدت دو سال اقدام کند. ۱۹ فروردین ماه شبکه اجتماعی کلاب‌هاوس دچار اختلال شد. وزیر ارتباطات درباره فیلتر این شبکه اجتماعی گفت: چنین حکمی صادر و حتی مطرح نشده است، اما اختلال از سوی اپراتورها همچنان برقرار بود هرچند آن‌ها نیز اعلام کردند هیچ دستور قضایی مبنی بر فیلتر این شبکه اجتماعی صادر نشده است. پس از آن، روابط عمومی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اعلام کرد با پایان ضرب‌العجل ۲۴ ساعته این روز اختلال به اپراتورهای همراه اول، ایرانسل و مخابرات

پس از اعلام جزئیات تخلف اپراتورها برای ایجاد اختلال در شبکه مجازی کلاب‌هاوس، اعمال جریمه روزانه ۵۰ میلیارد تومانی اپراتورهای متخلف آغاز شد. به گزارش ایرنا، جریمه اپراتورها از دیروز آغاز شده و آن‌ها تا زمان برطرف نکردن اختلال‌ها به مدت یک هفته، روزانه ۵۰ میلیارد تومان جریمه خواهند شد.

سازمان تنظیم مقررات روز گذشته، بر اساس مصوبه هیات وزیران در سوم اردیبهشت، همان طور که موظف شده بود پس از جمع‌آوری مستندات فنی، علت محدودیت اختلال یا انسداد را به کارور (اپراتور)ها اعلام و هم‌زمان مراتب محدودیت، اختلال یا انسداد را در پایگاه اطلاع‌رسانی کرد.

بررسی‌های سازمان تنظیم نشان می‌دهد اپراتورهای همراه اول، ایرانسل و مخابرات با تغییر نحوه مسیریابی و تغییر DNS، دسترسی به کلاب‌هاوس را محدود کردند تا این طور به نظر برسد که این شبکه اجتماعی دچار اختلال شده است. با توجه به گذشت ۲۴ ساعت از زمان اعلام جزئیات تخلف، از آن جا که اپراتورها با گذشت ۲۴ ساعت نسبت به رفع محدودیت، اختلال یا انسداد اقدام نکردند، سازمان

جهانگیری: میوه‌های در معرض فساد ارتباطی به ستاد تنظیم بازار ندارد

معاون اول رئیس جمهوری، بابیان اینکه میوه‌های در معرض فساد ارتباطی به ستاد تنظیم بازار ندارد، گفت: کسانی که به دنبال فرصت بودند تا میوه‌های شب عبید را ذخیره کرده‌اند از پس از ایام عبید در زمان بالا رفتن قیمت‌ها عرضه کنند، اگر امروز متحمل ضرر روزیان شده‌اند، خودشان مسئول هستند. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست جمهوری، اسحاق جهانگیری ظهر یکشنبه در جلسه تنظیم بازار با اشاره به گزارش‌های رییس کل گمرک در این جلسه در خصوص موجودی کالاها، اعلام کرد: کشتی‌های کالاهای اساسی در بنادر و انبارهای گمرک گفت: بر اساس این گزارش ۵ میلیون و ۳۰۰ هزار تن کالای اساسی در بنادر، کشتی‌ها و لنگرگاه‌ها موجود است که عددی قابل توجه برای تأمین کالاها، اساسی خواهد بود. معاون اول رئیس جمهوری از مدیران و دست‌اندرکاران ستاد تنظیم بازار خواست بر نامه‌ریزی‌های لازم‌الاجرا تأکید کنند تا این کالاها با سرعت هر چه بیشتر از گمرک ترخیص شود و به مراکز مصرف و به دست مردم برسد تا در غدهای در خصوص کالاها، اساسی وجود نداشته باشد. جهانگیری با اشاره به گزارش‌های سازمان هواشناسی مبنی بر خشکسالی در بسیاری از استان‌های کشور در سال جاری از وزیر جهاد کشاورزی خواست گزارشی برای مقابله با بحران خشکسالی و تأمین علوفه مورد نیاز دام تدوین کند تا چنانچه نیاز به افزایش واردات نهاده‌های دامی وجود داشته باشد، در این خصوص تصمیم‌گیری شود. در این جلسه دبیر کارگروه ستاد تنظیم بازار گزارشی در خصوص اخبار نادرست منتشر شده مبنی بر فاسد شدن ۳۰ هزار تن بر تقال مربوط به تنظیم بازار ارائه کرد و گفت: این مقدار بر تقال هیچ ارتباطی با میوه‌های تنظیم بازار ندارد و عده‌ای از دلالان و واسطه‌ها با این امید که قیمت میوه پس از عبید افزایش پیدا می‌کند، مقادیری بر تقال را ذخیره کردند تا پس از عبید با قیمت بالاتر عرضه کنند اما چون کالاها اساسی و میوه به اندازه کافی تأمین شده بود، قیمت سیب و پرتقال پس از عبید کاهش پیدا کرد. وی افزود: تقریباً ۹۹ درصد میوه‌های تنظیم بازار به فروش رسیده و موجبات رضایت نسبی مردم را فراهم کرده است اما برخی رسانه‌ها بر داشت نادرستی از سخنان رییس اتحادیه میادین میوه و تره بار داشتند که گفته بود ۳۰ درصد پرتقال ذخیره شده توسط بخش خصوصی، در معرض فساد است و این موضوع در رسانه‌ها بازتاب نادرستی پیدا کرده است.

فاصله تورمی دهک‌ها در فروردین ۱۴۰۰ کاهش یافت

طبق اعلام مرکز آمار فاصله توری فروردین ۱۴۰۰ در میان دهک‌های مختلف هزینه‌ای به رقم ۸۲.۳ درصد سید که نسبت به ماه قبل ۰.۵ واحد درصد کاهش داشته است. به گزارش «توسعه ایرانی»، خانواده‌ها بر اساس مجموع درآمد هزینه‌های سالانه در ۱۰ گروه دسته‌بندی می‌شوند. دهک نخست، کم‌درآمدترین گروه دهک‌ها در این سال است. طبق اعلام مرکز آمار، نرخ تورم در فروردین ماه ۱۴۰۰ برابر ۳۸.۹ درصد است که در دهک‌های مختلف هزینه‌ای در بازه ۳۷.۵ درصد برای دهک اول تا ۴۵.۸ درصد برای دهک نهم نوسان دارد. آنچه دهک‌های درآمدی را از یکدیگر مجزای می‌کند، وزن کالا در سبد مصرفی خانوار است. دهک‌های کم‌درآمد به علت درآمد کمتر، هزینه کمتری را به تفریح و سرگرمی و حتی بهداشت و درمان اختصاص می‌دهند. از این جهت، وزن این کالاها در سبد مصرفی آنها کمتر است. در مقابل بیشترین سهم را خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها دارند. آنها بیشتر مخارج خود را معطوف این دسته از کالاها و در واقع ضروریات زندگی می‌کنند. بیش از ۴۰ درصد از سبد مصرفی گروه‌های کم‌درآمد خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها تشکیل می‌دهند. اگر در این کالاها گرانگانی اتفاق بیفتد، برای کم‌درآمدها بسیار قابل لمس است. در نتیجه اگر تورم خوراکی‌ها زیاد شود، فشار بر گروه‌های کم‌درآمد نیز افزایش خواهد یافت. بر داشت دیگری که از این واقعیت می‌توان داشت، اینکه اگر تورم در اثر افزایش قیمت کالاها، خوراکی‌ها باشد، در آن صورت فشار بر قشر ضعیف افزایش خواهد یافت. از طرفی دیگر، اگر تورم از کانال افزایش قیمت کالاها، غیر خوراکی و خدماتی باشد، آنگاه فشار توری بر اقشار ضعیف کاهش خواهد یافت و شاخص‌های توری بر پر درآمد‌ها فعال‌تر می‌شود. ضریب اهمیت خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها در بالاترین دهک درآمدی کشور، ۱۷ درصد است، در صداهای کم‌درآمدها اهمیت به کالاهای غیر خوراکی و خدمات اختصاص دارد. محدوده تغییرات تورم دوازده ماهه در گروه عمده «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بین ۴۰.۸ درصد برای دهک دوم تا ۴۵.۸ درصد برای دهک دوم است. همچنین در مورد گروه عمده «کالاهای غیر خوراکی و خدمات» بین ۲۹.۸ درصد برای دهک اول تا ۴۷.۱ درصد برای دهک دوم است. بر اساس اعداد مربوط به تورم در میان دهک‌های مختلف هزینه‌ای، فاصله توری دهک‌ها در این ماه به ۸۲.۳ درصد رسید که نسبت به ماه قبل (۸۸ درصد) ۰.۵ واحد درصد کاهش داشته است.